

Geachte gasten,

De Tilburgse schrijver Anton Dautzenberg stelde onlangs een bloemlezing samen over bezieling en betrokkenheid in de Nederlandstalige letteren. Over engagement in de literatuur. Dautzenberg noemde de bloemlezing Vuur! Met een uitroepteken. Vent Vorm Vuur. Vent: inhoud, heel belangrijk natuurlijk. Vorm: stijl, essentieel als je van kunst wil spreken. En Vuur!: engagement, omdat het ergens over mag gaan, omdat relevante kunst vaak ontstaat uit een gevoel van urgentie, uit een gevoel van noodzakelijkheid. 'Ik moet dit maken. Dit kan niet ongezegd blijven.' Lauwe, koude, pruttelende kunst spreekt zelden tot de verbeelding.

In sommige contreien van letterkundig Nederland werd geïrriteerd gereageerd op Dautzenbergs Vuur. Schrijvers die zich vol vuur uitspreken, verliezen de noodzakelijke nuance en dubbelzinnigheid uit het oog, zo was een veelgehoorde mening. Vuur zit in de weg van Echte Grote Kunst. Misschien. Ik lees graag Philip Roth en Jonathan Franzen. En Kristien Hemmerechts en Arnon Grunberg en Hafid Bouazza (om maar een paar toevallige namen die bij ons in de boekenkast staan op een rij te zetten). Schitterende, zeer ge-engageerde boeken waar vorm en inhoud en stijl prachtig samenvallen.

Het is een vreemd soort eenkennigheid om te suggereren dat engagement *per definitie* ten koste gaat van brille, literarisch vernuft of eigenwijze expressieve kracht. Natuurlijk, als je heel boos bent, of heel verdrietig, schiet je nog wel eens uit de bocht en wint de ideologie, het verlangen naar het eigen gelijk, de wil tot macht het misschien wel van de nuance, de vorm en beschaving. De politiek, de maatschappij zit vol met zulke onaangename ontsprongen. Politiek debat nodigt vaak uit tot lelijkheid. Dat is zonde.

Daarom zou ik zeggen: het mag wel. Fijn als kunstenaars zich mengen in het debat en hun woorden, hun beelden, hun muziek als stuiterende knuppels in het vaak o zo stoffige hoenderhok smijten.

Graag zelfs. Als het om het inrichten van de maatschappij gaat, kunnen we niet zonder de experimenteerdrijf, het vernieuwende richtingsgevoel en de boze, de vurige commentaren van kunstzinnig engagement. Met louter rapporten, keurige onderzoeksverslagen en doorwrochte beleidstukken redden we het niet. Stel je voor.

Eduard du Perron is ook opgenomen in Dautzenbergs bloemlezing. In de inleiding tot zijn essaybundel 'De Smalle Mens' (de titel zegt genoeg) probeert Du Perron zijn vriend, de dichter A. Roland Holst, te verleiden tot meer betrokkenheid bij de gebeurtenissen van hun tijd (het is 1934). Minder afzijdigheid graag, omdat de wereld in de vuur en vlam staat, zo schrijft Du Perron. Hij beseft dat een dergelijke betrokkenheid kan leiden tot vuile handen, maar het is niet anders.

Ik citeer: 'Ik weet dat het waar is dat men erkent wat men bestrijdt, dat men daartoe afdaalt, tot de slakken toe waarop men zout legt. Maar het is moeilijk om bepaalde dingen niet te erkennen die zich zo onuitroeibaar en overvloedig voordoen: de botheid, de warhoofderij, de cabotinage, de edeldoenerij, onze nationale uitverkoop van tweedehands metafysika. Reeds dor eenvoudig te zijn zoals men is, strijdt men; en deze bundel eenvoudig nemende zoals hij nu is wil ik graag bekennen dat hij gif bevat, maar ik blijf hem in zijn geheel beschouwen als een tegengif.'

Op de middelbare school las ik 'Het land van herkomst' op aanraden van mijn leraar Nederlands, Kees van Velzen. Er was een verplichte leeslijst (10 boeken), vrije keuze ruimte (25 boeken) en voor elke leerling apart had Van Velzen een persoonlijk lijstje boeken samengesteld van Nederlandse meesterwerken (10 boeken). 'Speciaal voor jou.' Waarom? Geen idee. Maar we lazen ons suf. De hele klas. Iedereen. Een eindexamenlijst met 45 boeken was de norm. We lazen en we gingen met elkaar in gesprek. Discussie. Vuur. Gif en tegengif. En Van Velzen moedigde ons aan om ons te positioneren. Wat vonden we ervan? Waar stonden we? Wat voelden we? Wat zouden we anders

doen? Het was moeilijk, het lukte niet altijd, ik vond DuPerron's 'Het land van herkomst' een moeilijk, ingewikkeld boek, maar mijn leraar daagde me uit om mijn eigen positie te bepalen. Om voor mijn eigen herkomst, mijn eigen toekomst op te komen. 'Wat vond je ervan? Wat zou je anders doen?', vroeg hij steeds.

Was mijn leraar Nederlands een Duperronist? Misschien. Volgens mij hield hij meer van Jan Wolkers en van Hugo Claus. Over vorm én vent én vuur gesproken.

De E. du Perronprijs is een gezamenlijk initiatief van de faculteit der geesteswetenschappen van de Universiteit van Tilburg, het Brabants Kenniscentrum Kunst en Cultuur en de gemeente Tilburg. Jaarlijks reiken wij deze prestigieuze prijs uit aan personen of instellingen die zich middels een cultuuruiting inzetten voor de bevordering van wederzijds begrip en een goede verstandhouding tussen de in ons land woonachtige bevolkingsgroepen. Vuur met behulp van vorm en vent. Of andersom.

Vanavond eren we schrijvers die grenzen signaleren en scheidsmuren doorbreken die wederzijds begrip tussen verschillende bevolkingsgroepen in de weg staan. Of, zoals Du Perron het wellicht gezegd had, we eren de dialoog tussen het gif en het tegengif, we vieren het noodzakelijke gesprek tussen spraak en tegenspraak, de ontmoeting tussen welwillende, maar vaak ook 'smalle' mensen. En hoe en wat precies, en met welke uitkomst, dat doet er dan misschien ook minder toe. Het voornaamste is dat gif en tegengif, spraak en tegenspraak, onderzoek en tegenonderzoek, eindeloos met elkaar worden geconfronteerd — als zucht naar leven. Of, zoals DuPerron het in zijn

brief aan Roland Holst schrijft, ik citeer: 'Jouw afzijdigheid is door sommigen als gewijd verklaard, apostolies zelfs; niets van deze smaak, vrees ik, in mijn optreden. Vanuit jouw wereld gezien — of vanuit de wereld die anderen je toeschrijven — moet ik op mijn best geraakt zijn tot een violent streven naar afzijdigheid. (...). Het doet er ook niet toe, wat hierboven zei is daarom niet minder waar: aanvaard mijn tegenstrijdigheden als een vorm van leven.'

Onze tegenstrijdigheden die het leven vormen. Het lef om te twijfelen en de noodzaak om van vele markten thuis te zijn. Dat tekent de Duperronist. En dat is wat we vieren vandaag.

En *wie* eren we dan zoal?